

Motion till riksdagen 2007/08:K364

av Max Andersson och Ulf Holm (mp)

EU:s framtid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en folkomröstning om svenskt medlemskap i EU.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till en bred debatt om EU:s framtid.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de frågeställningar ett sådant initiativ bör innehålla.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utlysa en folkomröstning om EU-konstitutionen.

Sveriges medlemskap i EU

Det har nu gått nästan 13 år sedan Sverige blev medlem av EU den 1 januari 1995. Sveriges medlemskap föregicks av en folkomröstning den 13 november 1994. Inför denna folkomröstning verkade Miljöpartiet de gröna för ett nej till ett svenskt medlemskap. Även om vi accepterade resultatet av folkomröstningen är Miljöpartiet än i dag emot det svenska medlemskapet i EU.

Under de år Sverige varit medlem har mycket hänt. EU har fått mer makt, infört en gemensam valuta (som svenska folket tack och lov sagt nej till i EMU-folkomröstningen 2003), tagit stora steg mot ett EU-försvar och även fått en rad nya medlemmar. Det fördrag som gällde för EU då Sverige folkomröstade 1994, Maastrichtavtalet, har redan hunnit ersättas av både Amsterdamfördraget och Nicefördraget.

Det EU som finns i dag ser således annorlunda ut än det EU vi hade att ta ställning till i folkomröstningen. Vi menar därför att det är motiverat med en ny folkomröstning om Sveriges fortsatta medlemskap. Bli resultatet av denna omröstning att en majoritet anser att Sverige ska lämna EU bör Sverige omedelbart anmäla detta till EU och begära förhandlingar om utträde.

Fel! Okänt namn på

EU:s nya grundlag

De fördrag som avlöst varandra i snabb takt var planerade att ersättas med en EU-konstitution. För att denna konstitution ska kunna träda i kraft måste den godkännas – ratificeras – av samtliga 27 medlemsstater. I Sverige planerades ursprungligen ett godkännande av denna konstitution i riksdagen hösten 2005.

I månadsskiftet maj/juni 2005 sade dock både de franska och de nederländska folken i folkomröstningar ett klart och tydligt nej till den planerade EU-konstitutionen. Vid EU:s toppmöte i juni samma år beslutade EU:s ledare att lägga konstitutionen på is under en period och utlysa en så kallad tankepaus att reflektera och öppet debattera EU:s och Europas utveckling.

Olyckligtvis var det mer fråga om paus än tanke. När det tyska ordförandeskapet bestämde sig för att tina upp EU-grundlagen igen våren 2007 beslutade man sig för att komma tillbaka med en text vars innehåll är nästan exakt densamma som den EU-konstitution som avvisades i Nederländerna och i Frankrike. Det nya förslaget är i princip redan färdigförhandlat, och texten ska slutligt fastställas under hösten 2007. Den största förändringen är att EU-konstitutionen har bytt namn till Reformfördrag, och att paragraferna kommer i en annan ordning.

När EU-konstitutionen föll sommaren 2005 välkomnades det av Miljöpartiet. Vi trodde att det skulle skapa utrymme för en ny bättre diskussion om hur samarbetet mellan Europas länder ska organiseras, men så blev det inte. EU:s ledare har istället valt att slå dövörat till och komma tillbaka med samma förslag igen.

Miljöpartiet anser fortfarande att en sådan debatt behövs. Det nu gällande Nicefördraget är visserligen ett föredra framför förslaget till ny EU-grundlag, men det är på intet sätt idealiskt. Tvärtom så är det fullt av brister. Miljöpartiet hoppas att förslaget till ny EU-grundlag faller och att vi då kan inleda den öppna diskussion om Europas framtid som borde inletts redan hösten 2005. Det är hög tid att en sådan debatt förs. Miljöpartiet anser att en sådan debatt måste föras i breda forum. I dag finns ett alltför stort avstånd, såväl geografiskt som demokratiskt, mellan EU och vanliga människor. EU har i alltför hög grad levt sitt eget liv, långt från medborgarna. Det gäller inte bara de konstitutionella frågorna, utan även alla de viktiga beslut som EU fattar varje dag utan någon verklig folklig debatt och förankring, till förfång för demokratin.

Om den omdöpta EU-konstitutionen skulle gå igenom skulle det vara mycket allvarligt. Det skulle sända en signal om att folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna inte räknades. Detta är oacceptabelt och reser ytterst frågan om hur allvarligt menade folkomröstningarna var. Ur demokratisk synvinkel måste rimligen alla svar behandlas lika, men det var knappast någon som krävde en ny folkomröstning efter att Spanien som första land att folkomrösta röstade ja till EU-konstitutionen. En sådan behandling av ett folkomröstningsresultat innebär bara att det avstånd som finns mellan EU och vanliga människor riskerar att öka till en avgrund.

Ett nytt initiativ

Miljöpartiet motsätter sig införandet av den nya EU-grundlagen. Även om den innehåller positiva inslag, såsom en utträdesparagraf, menar vi att nackdelarna överväger. Den nya EU-grundlagen leder bland annat till ökad EU-militarisering, mer makt åt EU-systemen och ökad överstatlighet.

Miljöpartiet anser att Sveriges ska förklara att EU-konstitutionen är död, och att det är fel att försöka återuppväcka den. Vi menar att i stället för att till varje pris driva igenom den omdöpta EU-konstitutionen, trots det folkliga motståndet, bör en process inledas för att ta fram ett nytt dokument om grunder och maktfördelning inom ramen för ett EU-samarbete. I denna process kan Sverige ta initiativet och spela en central roll. Den öppna debatten om EU som skulle föras lyser ännu i mångt och mycket med sin frånvaro. En process av det här slaget skulle onekligen sätta i gång debatten.

Utgångspunkten i detta initiativ bör vara en i grunden förändrad inriktning på arbetet i EU. Den ambition som finns att genomdriva ett centraliserat statsbygge måste därför läggas åt sidan.

På samma sätt som det är självklart att Sveriges grundlagar inte ska lägga sig i vare sig a-kassan, utrikespolitiken eller försvarsutgifternas storlek så borde det vara självklart att EU:s grundfördrag inte ska lägga sig i politikens innehåll. Så är dock inte fallet.

Några viktiga delar av initiativet kan vara följande:

- ? Ett samarbete mellan självständiga stater måste utgöra basen för samarbetet. Detta innebär att överstatliga inslag preciseras och begränsas kraftigt. Avtal måste regleras i fördrag i stället för i en konstitution.
- ? Det bör tydligt regleras att det nya EU ska vara ett internationellt samarbete och inte någon stat i sig. Det behövs också mekanismer för att förhindra att EG-domstolen på eget bevåg tar beslut som inte har någon ordentlig grund i fördragen och utökar EU:s makt på det sätt som tidigare har skett.
- ? Ekologiskt hållbar utveckling och mänskliga rättigheter sätts i fokus och överordnas handelsavtal och företagens rättigheter. Skyddet av miljön måste gå före konkurrensregler. EU måste äntligen få en miljögaranti värd namnet.
- ? Den fria rörligheten för människor att arbeta och studera över nationsgränserna måste utvecklas. Dessutom måste de yttre gränserna öppnas. EU får inte sluta sig mot omvärlden.
- ? Flexibilitet och ”samarbete i flera rum” ska tillåtas. De länder som önskar ett utökat samarbete kan utveckla ett sådant, medan andra länder ska stå fria att stå utanför, eller lämna vissa delar av samarbetet, om de så önskar. Detta får inte betyda att länderna delas upp i A-lag och B-lag och att flexibiliteten bara innebär att en förtrupp bildas där målet är att alla EU-stater så småningom ska känna sig tvingade att ingå genom att etablerat faktum skapas. Flexibiliteten får inte heller innebära att de små staterna förlorar inflytande.

Fel! Okänt namn på

- ? Rätten att ta politiska initiativ överförs från EU-kommissionens tjänstemän till folkvalda nationella parlament, Europaparlamentet och ministerrådet. Över huvud taget bör medlemsländernas parlament få större inflytande.
- ? De tankar som finns om en gemensam EU-president och utrikesminister skrotas. De enskilda ländernas röster måste kunna göra sig hörda i internationella sammanhang. Det finns inget värde i sig i att harmonisera EU-ländernas åsikter i internationella organisationer och förhandlingar. Vi menar tvärtom att det är värdefullt att olika länder får möjlighet att driva olika linjer. Sveriges röst i världen måste bli starkare. Vi menar att ett aktivt och solidariskt Sverige skulle få större kraft i arbetet för en rättvisare värld än det Sverige som snarare suddat ut sin profil för att anpassa sig till EU.
- ? När det gäller reglerna för beslut med kvalificerad majoritet är det viktigt att de inte utformas på ett sätt som ger de stora ländernas regeringar en orimlig övervikt i beslutsprocessen. Om förslaget i EU-konstitutionen antas finns det en risk att de stora länderna avskiljer sig och formar ett ”styrande direktorat” där besluten tas i praktiken. Miljöpartiet har i stället föreslagit att beslut med kvalificerad majoritet ska förutsätta att tre fjärdedelar av medlemsländerna stöder ett förslag, och dessa länder representerar minst halva EU:s befolkning.

Det slutliga målet måste vara ett verkligt alleuropeiskt samarbete, där alla europeiska stater har möjlighet att vara med.

Den politiska elitens EU har inte folkets stöd. Ett alleuropeiskt samarbete behövs, men på helt annat sätt än hittills. Det finns en möjlighet att bygga ett annat Europa, när väl tanken på en EU-union har lagts på hyllan.

I den process som startas måste folkrörelser och NGO:er (icke-statliga organisationer) inbjudas att delta. Samarbete måste skapas underifrån, för ett medborgarnas Europa i stället för ett maktelitens Europa.

Folkomröstning om den nya EU-grundlagen

Efter en förnyad process med de nya utgångspunkter som vi redovisat ovan är vår uppfattning att detta nya förslag ska underställas en svensk folkomröstning. Detta gäller givetvis oavsett om Sverige och EU väljer att arbeta utifrån en helt ny process om EU-konstitutionen, som vi föreslagit ovan, eller om man bara väljer att gå vidare med det så kallade Reformfördraget.

Det finns givetvis många argument för en folkomröstning. Ett av de tyngre argumenten för en folkomröstning är att det brister i logik att förvägra folket att ha en åsikt om EU-grundlagen när själva grundtanken med tillsättandet av EU-konventet 2001, som arbetade fram huvudförslaget på konstitution till EU:s stats- och regeringschefer, var för att göra unionen till en ”medborgarnas union”. Syftet med EU-grundlagen var alltså att ta fram ett förslag som gjorde att EU kom närmare sina folk. Det var i ett tal på detta tema som Frankrikes f.d. premiärminister Jean-Pierre Raffarin uttalade att ”en sann europé kan inte vara emot en folkomröstning”.

Fel! Okänt namn på

Några framför argumentet att EU:s nya grundlag är för komplicerad för att lämpa sig för en folkomröstning. Detta är ett svagt argument eftersom flera länder faktiskt redan har låtit sina medborgare folkomrösta om EU-konstitutionen, och inte är det väl så att vi svenskar är dummare än fransmän, spanjorer och holländare? Vi noterar också med glädje att Irland redan har beslutat att arrangera en folkomröstning om det nya förslaget.

Sammanfattningsvis är det alldeles uppenbart att sakliga och demokratiska skäl talar entydigt för en folkomröstning om EU:s nya grundlag.

Stockholm den 4 oktober 2007

Max Andersson (mp)

Ulf Holm (mp)